

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 juni 2014 regeringens proposition med förslag till lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (RP 70/2014 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Maarit Leppänen, justitieministeriet
- hovrättsråd Tuomo Antila, Helsingfors hovrätt
- häradsfogde Ari Ranta, Helsingfors exekutionsverk
- förvaltningsfogde Niklas Tjurin, Riksfogdeämbetet.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Helsingfors tingsrätt
- Finlands Advokatförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen en lag om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. I lagen utfärdas de kompletterande nationella bestämmelser som tillämpningen av förordningen kräver. Bestämmelserna gäller be-

höriga domstolar och myndigheter, delgivning av intyg över domar samt förfarandet vid verkställighet och vid rättegångar som gäller vägran samt ändringssökande.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 10 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Propositionen gäller kompletterande bestämmelser som beror på en omarbetad version av den så kallade Bryssel I-förordningen. Den omarbetade förordningen träder i kraft fullt ut den 10 ja-

nuari 2015. Den gällande Bryssel I-förordningen är ett viktigt instrument i civil- och handelsrättsliga tvistemål. Den föreskriver vilken medlemsstats domstolar som har internationell behörighet att behandla tvistemål och har bestämmelser om erkännande av domar från en medlemsstat och verkställighet av domar i andra medlemsstater. Den viktigaste ändringen i den omarbetade förordningen är att det så kallade exekvaturförfarandet slopas. Förfarandet innebär att domstolen i den verkställande staten ska förklara en utländsk dom verkställbar innan den kan verkställas. När förfarandet slopas kan en dom från en annan medlemsstat verkställas för utsökning direkt i Finland utan att den först måste hänskjutas till tingsrätten. Ändringen snabbar upp och effektiviserar verkställigheten av bland annat utländska domar i fordringsmål.

Lagutskottet anser att propositionen behövs och tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Behöriga domstolar

Propositionen utgår från att alla tingsrätter är behöriga att behandla dels mål som gäller allmänna bestämmelser om behörighet och rättegång i förordningen, dels mål som gäller vägran att erkänna och verkställa en dom från en annan medlemsstat och anpassning av en sådan dom.

Mål som gäller vägran att erkänna och verkställa en dom från en annan medlemsstat och anpassning av en sådan dom kan vara komplicerade, men de kommer att vara relativt få. Därför kan man fråga som om målen bör behandlas centralt av en enda tingsrätt eller några tingsrätter. För att detta ska vara rationellt och ändamålsenligt bör man samtidigt överväga att också i övrigt koncentrera behörigheten i mål som avses i förordningen till vissa tingsrätter, anser utskottet. Det ställer sig utskottet däremot inte bakom eftersom det anser att alla tingsrätter ska kunna behandla behörighetsfrågorna i förordningen och meddela dom om dem. Om bara mål som gäller vägran och anpassning koncentreras till vissa tingsrätter blir lagstiftningen komplicerad. Om man dessutom beaktar att målen kommer att vara relativt få och sporadiska, ser utskottet inte

att en koncentration skulle medföra så stora fördelar, exempelvis större expertis bland domarna, att en sådan reform behöver införas.

Av 10 § 4 mom. i lagförslaget framgår det att ansökningarna ska behandlas gemensamt om domstolen handlägger både en ansökan om vägran att verkställa och en ansökan om anpassning av domen. Bestämmelsen är formulerad så att den gäller när ansökningarna handläggs av samma domstol. Men det kan förekomma att de handläggs av olika domstolar. Lagförslaget har inga bestämmelser för den typen av situationer och de tas inte heller upp i propositionen. Enligt utskottets uppfattning behandlas ansökningarna separat i dessa fall. Den domstol som behandlar en ansökan om anpassning kan emellertid på grundval av 14 kap. 4 § i rättegångsbalken skjuta upp behandlingen tills den andra domstolen har avgjort frågan om vägran att verkställa domen.

Delgivning

Vid en dom som meddelats i en annan medlemsstat ska intyget över domen enligt 5 § 1 mom. bevisligen delges den person mot vilken verkställighet söks på det sätt som anges i 3 kap. 41 § i utsökningsbalken. Intyget ska åtföljas av domen om den inte har delgetts personen tidigare.

Sedvanlig delgivning är huvudregeln i utsökningsbalken, även om bevislig delgivning kan komma i fråga. Kravet på att en utländsk dom ska delges bevisligen vid verkställighet avviker således från delgivningspraxis vid nationella domar. Det ökar i viss mån arbetet på utsökningsmyndigheterna. I propositionen motiveras kravet med skydd för verkställighetssvaranden, det vill säga gäldenären (s. 13). Tanken är att säkerställa att verkställigheten av en dom som meddelats i en annan medlemsstat inte kommer som en överraskning för svaranden. Därmed ges svaranden möjlighet att vidta åtgärder för att få verkställigheten uppskjuten eller förbjuden.

Utskottet har beslutat tillstyrka förslaget om bevislig delgivning med hänvisning till att gäldenären har ett extra stort behov av information om verkställigheten av en utländsk dom sedan den omarbetade förordningen har börjat tilläm-

pas. Detta hänger samman bland annat med att gäldenären inte längre får något exekvaturbeslut från tingsrätten före verkställigheten när förfarandet slopas. Verkställigheten av utländska domar är dessutom, som regeringen framhåller i motiven, förknippad med en rad osäkerhetsfaktorer som inte förekommer vid nationella domar. Förordningen innehåller till exempel en presumtion om att den utländska domen har vunnit laga kraft och det går inte att avkräva den som ansöker om verkställighet ett intyg över detta. Enligt de kompletterande nationella bestämmelserna kan gäldenären dock bestrida presumtionen och visa att den utländska domen inte har vunnit laga kraft. Om gäldenären lyckas med det och det exempelvis handlar om en betalningsdom från en underrätt, kan denne förhindra verkställighet genom att ställa säkerhet. För att kunna vidta nödvändiga åtgärder är det viktigt att gäldenären blir informerad om verkställigheten av den utländska domen. Förslaget är inget hot mot gäldenärernas ställning eftersom gäldenärens egendom redan före själva verkställighetsåtgärderna kan säkerställas för att förhindra att den förstörs.

Det är emellertid viktigt att de föreslagna bestämmelserna tillåter mellanhandsdelgivning i de fall när en dom inte kan delges bevisligen. För att det ska vara klart att mellanhandsdelgivning kan tillämpas föreslår utskottet att 5 § 1 mom. i stället hänvisar till 3 kap. 40 § i utsökningsbalken, där 2 mom. föreskriver om bevislig delgivning.

Behöriga domstolar och förfarande i ärenden som gäller vägran

I 7 § ingår det bestämmelser om behöriga domstolar i ett ärende som gäller vägran och i 9 § om tillämpligt förfarande i sådana fall. Enligt formuleringen gäller bestämmelserna ansökan om vägran av erkännande och verkställighet av en dom. Men förordningen föreskriver att en berörd part får ansöka om ett fastställande av att det inte finns någon grund för att vägra erkän-

nande av domen (artikel 36.2). Utskottet föreslår en förtydligande formulering för att det ska vara klart att bestämmelserna också täcker in den här typen av ansökningar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget enligt propositionen men 5, 7 och 9 § med följande ändringar:

5 §

Delgivning

Ett intyg enligt artikel 53 i förordningen ska på det sätt som anges i 3 kap. 40 § i utsökningsbalken bevisligen delges den person mot vilken verkställighet söks. Intyget ska åtföljas av domen, om inte personen i fråga ännu har delgetts denna.

(2 mom som i RP)

7 §

Behöriga domstolar i ett ärende som gäller vägran

En ansökan som innehåller ett yrkande om vägran av erkännande eller verkställighet av en dom eller fastställande av att det inte finns någon grund för att vägra erkännande av domen ska göras anhängig vid tingsrätten. Ansökan ska göras hos en tingsrätt inom verksamhetsområdet för det utsökningsverk som behandlar ärendet. Om ärendet inte handläggs vid ett utsökningsverk, är den tingsrätt behörig inom vars domkrets svaranden har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort. Om svaranden inte har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort i Finland, är Helsingfors tingsrätt behörig domstol.

(2 mom som i RP)

LaUB 8/2014 rd — RP 70/2014 rd

9 §

Tillämpligt förfarande i ett ärende som gäller vägran

En ansökan som innehåller ett yrkande om vägran av erkännande eller verkställighet av en

dom eller fastställande av att det inte finns någon grund för att vägra erkännande av domen behandlas i det förfarande som föreskrivs för behandling av tvistemål, till den del något annat inte följer av denna lag eller av förordningen.

Helsingfors den 11 september 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Stefan Wallin /sv
medl. James Hirvisaari /fl1
Mikael Jungner /sd
Arja Juvonen /saf
Suna Kymäläinen /sd
Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent

Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd
ers. Kalle Jokinen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.